

Obsah

Úvod	11
A. ZÁKLADY PEDAGOGIKY (prof. PaedDr. S. Opatřil)	13
1 Socialistická pedagogika jako věda	13
1.1 Pojem pedagogika a marxistická pedagogika	13
1.2 Pedagogika v systému věd	14
1.3 Vymezení předmětu pedagogiky	15
2 Soustava pedagogických věd	16
2.1 Členění pedagogických věd	17
2.2 Stručná charakteristika základních pedagogických disciplín	19
2.3 Hraniční a příbuzné vědy pedagogiky	21
2.4 Dialektický a historický materialismus — metodologický základ pedagogiky	22
3 Pedagogický výzkum a výzkumné metody v pedagogice	23
3.1 Pedagogický výzkum a jeho etapy	23
3.2 Výzkumné metody	24
3.3 Vztah pedagogické teorie a praxe	27
3.4 Základní pedagogické pojmosloví	29
3.5 Základní pedagogické kategorie	30
4 Cíle a úkoly výchovy	33
4.1 Pojem a podstata výchovy	33
4.2 Funkce výchovy ve vývoji společnosti	34
4.3 Cíl výchovy jako rozhodující pedagogická kategorie	34
4.4 Závislost cílů na širších cílech politických, ekonomických a kulturních	35
4.5 Třídně historický charakter výchovy	36
4.6 Vztah výchovy a politiky	38
4.7 Výchova v období vědeckotechnické revoluce	39
4.8 Výchova v podmínkách třídně rozděleného světa	40
5 Všestranný rozvoj osobnosti — cíl komunistické výchovy	42
5.1 Ideál všestranně rozvinutého člověka v dílech klasiků marxismu	42

5.2	Utváření člověka v socialistické společnosti	— — — — —	43
5.3	Složky komunistické výchovy	— — — — —	44
5.4	Etapový cíl 1. stupně základní školy	— — — — —	46
6	Vývoj a výchova	— — — — —	47
6.1	Problém pojmu vývoj	— — — — —	47
6.2	Jednota sociální a biologické podmíněnosti vývoje člověka	— — — — —	48
6.3	Možnosti výchovy	— — — — —	50
6.4	Vývojová stadia	— — — — —	51
6.5	Kritika jednostranných koncepcí	— — — — —	53
6.6	Výchova a sebevýchova	— — — — —	54
6.7	Kritika jednostranných výchovných systémů	— — — — —	55
6.8	Jednotná škola — optimální základna rozvoje každého jedince	— — — — —	56
7	Výchovně vzdělávací soustava	— — — — —	58
7.1	Základní principy naší socialistické školy	— — — — —	58
7.2	Srovnání s poměry v kapitalistických státech	— — — — —	59
7.3	Vývoj a perspektivy naší výchovně vzdělávací soustavy	— — — — —	59
7.4	Stupně a druhy škol	— — — — —	64
7.5	Předškolní výchova pro děti do 6 let	— — — — —	67
7.6	Základní škola a její dva stupně	— — — — —	67
7.7	Školská soustava v SSSR	— — — — —	68
8	Poslání učitele v socialistické škole	— — — — —	71
8.1	Profil učitele pro 1. stupeň základní školy	— — — — —	72
8.2	Jednota tří složek kvalifikace učitele	— — — — —	73
8.3	Vzdělávání učitelů	— — — — —	74
8.4	Základní problémy pedagogické profese	— — — — —	75
8.5	Cesty k pedagogickému mistrovství	— — — — —	76
B.	TEORIE VYUČOVÁNÍ (doc. PhDr. F. Hradil, CSc.)	— — — — —	78
1	Pojem, předmět a systém didaktiky	— — — — —	78
2	Obsah vzdělání	— — — — —	79
2.1	Cíle vzdělání	— — — — —	79
2.2	Vzdělání na 1. stupni základní školy	— — — — —	80
2.3	Učební plán, učební osnovy, učebnice	— — — — —	83
2.4	Vyučování a učení	— — — — —	85
2.5	Řízení vyučovacího procesu	— — — — —	86
3	Funkce a fáze vyučovacího procesu	— — — — —	88
3.1	Vytváření podmínek pro vyučování	— — — — —	88
3.2	Seznámení žáků s novým učivem a osvojování vědomostí	— — — — —	89
3.3	Vytváření dovedností	— — — — —	90
3.4	Opakování, upevňování a prohlubování učiva	— — — — —	91

3.5	Uplatňování poznatků v praxi	— — — — —	91
3.6	Prověřování a hodnocení žákovských výkonů	— — — — —	92
4	Vyučovací zásady (prof. PaedDr. S. Opatřil)	— — — — —	93
4.1	Pojem, podstata vyučovací zásady	— — — — —	93
4.2	Zásada socialistické uvědomělosti a aktivity	— — — — —	94
4.3	Zásada názornosti	— — — — —	95
4.4	Zásada soustavnosti	— — — — —	96
4.5	Zásada trvalosti	— — — — —	96
4.6	Zásada přiměřenosti a individuálního přístupu	— — — — —	97
4.7	Zásada výchovného vyučování	— — — — —	98
5	Vyučovací metody	— — — — —	99
5.1	Vyučovací metody, jejich výchovně vzdělávací zaměření	— — — — —	100
5.2	Členění a klasifikace vyučovacích metod	— — — — —	101
6	Racionalizace a intenzifikace procesu výchovy a vzdělání	— — — — —	111
6.1	Problémové učení	— — — — —	112
6.2	Programované učení	— — — — —	113
7	Diagnostika učební činnosti žáků	— — — — —	116
8	Organizační formy vyučování	— — — — —	118
8.1	Pojem a podstata organizačních forem vyučování	— — — — —	119
8.2	Organizační stránka vyučování na 1. stupni základní školy	— — — — —	119
8.3	Vyučovací hodina jako základní organizační forma vyučování	— — — — —	120
8.4	Fáze vyučovací hodiny	— — — — —	120
8.5	Exkurze a vycházky	— — — — —	121
8.6	Vyučovací jednotka v dílně a na školním pozemku	— — — — —	122
8.7	Skupinové vyučování	— — — — —	122
8.8	Doučování žáků a individuální pomoc zaostávajícím žákům	— — — — —	123
9	Organizace vyučování na málotřídní škole	— — — — —	124
9.1	Organizace vyučování na málotřídní škole	— — — — —	125
9.2	Formy vyučování v odděleních	— — — — —	126
9.3	Vyučovací hodina na málotřídní škole	— — — — —	128
10	Vyučovací prostředky	— — — — —	129
10.1	Zařízení školy	— — — — —	129
10.2	Žákovské učební prostředky	— — — — —	130
10.3	Učební pomůcky	— — — — —	130

C. TEORIE VÝCHOVY (doc. PhDr. V. Pilčíková, CSc.)	— — — — —	135
1 Podstata výchovného procesu	— — — — —	135
2 Zásady výchovy	— — — — —	136
2.1 Podstata zásad výchovy	— — — — —	136
2.2 Zásada komunistické cílevědomosti	— — — — —	137
2.3 Zásada sepětí výchovy se životem a prací	— — — — —	137
2.4 Zásada výchovy v kolektivu a pro kolektiv	— — — — —	138
2.5 Zásada vyzdvihování kladných rysů žákovy osobnosti	— — — — —	138
2.6 Zásada náročnosti a úcty k osobnosti žáka	— — — — —	138
2.7 Zásada jednoty výchovného působení	— — — — —	139
3 Metody výchovy	— — — — —	139
3.1 Pojem a podstata výchovných metod	— — — — —	139
3.2 Metody přesvědčování	— — — — —	140
3.3 Metody organizace činnosti žáků (evičení)	— — — — —	143
3.4 Metody podněcování a hodnocení	— — — — —	145
4 Formy a prostředky výchovné práce (prof. PaedDr. S. Opatřil)	— — —	148
4.1 Vymezení pojmu forma a prostředek	— — — — —	148
4.2 Výchovné vyučování	— — — — —	149
4.3 Výchovné rozhovory, besedy a oslavy	— — — — —	149
4.4 Soutěže, kursy, exkurze, vycházky, sport a hry	— — — — —	150
4.5 Zájmové kroužky	— — — — —	151
4.6 Náznorné prostředky výchovy	— — — — —	152
5 Ideově politická výchova	— — — — —	152
5.1 Výchova vztahu k dělnické třídě a komunistické straně	— — — — —	153
5.2 Výchova k socialistickému vlastenectví a proletářskému internaciona- lismu	— — — — —	153
5.3 Výchova k vědeckému světovému názoru a k ateismu	— — — — —	155
6 Mravní výchova	— — — — —	158
6.1 Marxistické pojetí morálky	— — — — —	158
6.2 Mravní výchova v systému komunistické výchovy	— — — — —	159
6.3 Cíle a úkoly komunistické mravní výchovy	— — — — —	160
6.4 Výchova k socialistickému humanismu	— — — — —	161
6.5 Výchova socialistického vztahu k práci a k společenskému vlastnictví	— — — — —	162
6.6 Výchova k uvědomělé kázni	— — — — —	163
6.7 Výchova ke kolektivismu	— — — — —	165
6.8 Výchova mravních vlastností osobnosti	— — — — —	167
7 Pracovní a technická výchova	— — — — —	168
7.1 Vývoj názorů na pracovní a technickou výchovu	— — — — —	168
7.2 Cíle, úkoly a obsah pracovní a technické výchovy	— — — — —	169

7.3 Prostředky, metody a formy pracovní a technické výchovy	— — — — —	170
7.4 Výchova k volbě povolání	— — — — —	171
8 Estetická výchova	— — — — —	172
8.1 Vývoj názorů na estetiku a estetickou výchovu	— — — — —	172
8.2 Cíle a úkoly estetické výchovy	— — — — —	173
8.3 Metody estetické výchovy	— — — — —	174
8.4 Prostředky a formy estetické výchovy	— — — — —	174
9 Tělesná výchova (doc. PhDr. S. Střelec, CSc.)	— — — — —	176
9.1 Podstata socialistické tělesné výchovy	— — — — —	176
9.2 Úkoly tělesné výchovy a její vztah k některým složkám komunistické výchovy	— — — — —	177
9.3 Základní druhy tělovýchovných aktivit a organizační formy tělesné výchovy na základní škole	— — — — —	178
9.4 Tělesná výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování	— — — — —	180
10 Učitel a učitelský kolektiv (prof. PaedDr. S. Opatřil)	— — — — —	181
10.1 Funkce třídního učitele a obsah jeho práce	— — — — —	181
10.2 Pedagogické mistrovství učitele	— — — — —	183
10.3 Pedagogický kolektiv, jeho úkoly a organizace práce	— — — — —	184
10.4 Řízení výchovně vzdělávací práce	— — — — —	185
11 Výchova mimo vyučování (PhDr. V. Staňková, CSc.)	— — — — —	185
11.1 Význam výchovy mimo vyučování	— — — — —	186
11.2 Specifické rysy a zásady výchovy mimo vyučování	— — — — —	186
11.3 Teorie výchovy mimo vyučování	— — — — —	187
11.4 Základní formy výchovy mimo vyučování v československé výchovně vzdělávací soustavě	— — — — —	187
11.5 Volný čas žáků	— — — — —	188
11.6 Činitelé, kteří se podílejí na organizaci výchovy mimo vyučování	— — — — —	189
11.7 Úkoly školy v oblasti výchovy mimo vyučování	— — — — —	189
11.8 Obsah a prostředky výchovy mimo vyučování	— — — — —	190
12 Rodina jako výchovný činitel (doc. PhDr. S. Střelec, CSc.)	— — — — —	191
12.1 Postavení rodiny v naší společnosti	— — — — —	191
12.2 Výchova dětí — základní úloha rodiny	— — — — —	192
12.3 Jednota školní a rodinné výchovy	— — — — —	194
12.4 Formy spolupráce školy s rodinou	— — — — —	196
Doporučená literatura	— — — — —	198
Věcný rejstřík	— — — — —	200